

Okres powojenny rozpoczynał Staszów z olbrzymimi stratami materialnymi i ludzkimi. Rynek miejski straszyl ruinami zbombardowanych kamieniczek i zapadniętym dachem ratusza.

Z 9 706 mieszkańców, jakie liczył Staszów we wrześniu 1939 roku, w marcu 1945 roku pozostało zaledwie 4,5 tysiąca. Straty spowodowane były głównie eksterminacją ludności żydowskiej.

W lutym 1945 roku wybrano władze miejskie. Burmistrzem został Andrzej Ścisło, a jego zastępcą Stefan Kopeć. Przewodniczącym Miejskiej Rady Narodowej został Józef Kępa. Staszów administracyjnie należał do powiatu sandomierskiego i województwa kieleckiego.

Wiosną 1945 roku w mieście rozpoczęła działalność Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa oraz Spółdzielnia Szewców i Cholewkarzy „Lech”. W kwietniu pracę rozpoczęły staszowskie szkoły podstawowe. Kierownikiem „jedynki” został Józef Miczulis, a „dwójki” - Stanisław Wdowiak. Do Staszowa przeniesiono z Połanicy gimnazjum, które w listopadzie zostało przejęte przez państwo i działało jako Państwowe Liceum i Gimnazjum Koedukacyjne. Reaktywowała działalność Ochotnicza Straż Pożarna z Wiktorem Krauze jako naczelnikiem. Pod koniec tego roku powstało Koło Sportowe „Przyczółek”, które od lat sześćdziesiątych działało jako Klub Sportowy „Pogoń”.

Wiosną 1946 roku utworzono Gminną Spółdzielnię „Samopomoc Chłopska - Staszów”. Wznowił swą działalność chór „Lutnia”.

Głównym zajęciem mieszkańców Staszowa pozostawał handel i drobne rzemiosło. Na początku 1948 roku w mieście działało 120 prywatnych sklepów. z czasem ich liczba systematycznie malała. Uspołecznienie środków produkcji w 1950 roku i likwidacja prywatnego handlu doprowadziły do stagnacji w życiu Staszowa.

Na początku lat 50-tych w mieście powstały nowe instytucje. Powołano do życia Rejon Lasów Państwowych, którego kierownictwo powierzono inż. Z. Wińczewskiemu, a następnie inż. S. Bieżankowi. Powstała Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska, Spółdzielnia Pracy Metalowców „Wumet”. Otwarto również Szkołę Zawodową w budynku dawnych koszar 24 pułku carskich dragonów. Dyrektorem szkoły został Stefan Czerwiec.

W 1954 roku, w wyniku reformy administracyjnej kraju, Staszów stał się siedzibą powiatu. Przewodniczącym Powiatowej Rady Narodowej został Jan Kordula. W związku z organizacją nowego urzędu doszło do pewnego ożywienia i powolnego rozwoju miasta. W 1955 roku otwarto w mieście Bibliotekę Pedagogiczną, zorganizowano Powiatową Stację Pogotowia Ratunkowego oraz utworzono Spółdzielnię Pracy Branży Skórzanej „Zryw”. Wiosną 1957 roku swą działalność rozpoczęła Prokuratura Powiatowa, a w maju reaktywowano Cech Rzemiosł Różnych. Wiosną 1958 roku przewodniczącym Prezydium Powiatowej Rady Narodowej został Stanisław Uba. W lipcu tego roku otworzono Zakład Odzieżowy „Modar”, a pod koniec roku oddano do użytku nowy budynek Lecznicy dla Zwierząt.

W sierpniu 1959 roku utworzono w Staszowie Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej. Również w tym roku Miejska Rada Narodowa podjęła uchwałę o nadaniu miastu herbu, którym został herb rodu Łaskich - Korab. W 1960 roku otwarto Technikum Ekonomiczne z siedzibą w LO. Dyrektorem obu szkół został Józef Dyk.

W 1961 roku Staszów liczył blisko 6 tysięcy mieszkańców. z tej liczby blisko 2,5 tysiąca zatrudnionych było w przemyśle, handlu i zakładach usługowych oraz w rolnictwie. Miasto wciąż cierpiało na brak wodociągów i kanalizacji. Mieszkańcy w dużej mierze czerpali wodę z „kanału młyńskiego”.

W październiku 1962 roku rozpoczęła działalność Spółdzielnia Inwalidów „Jedność”. Życie kulturalne

od lutego 1962 roku skoncentrowało się w Rejonowym Domu Kultury, mieszczącym się w Domu Strażaka. W tym samym roku powstało nawiązujące do przedwojennych tradycji kulturalnych Towarzystwo Miłośników Ziemi Staszowskiej. Odkrycie złóż siarki w latach 60 -tych i uruchomienie w 1966 roku kopalni siarki w Grzybowie były czynnikami dynamizującymi rozwój miast. Poprawiały się ekonomiczne warunki życia mieszkańców miasta. Poprawiono w tym czasie stan dróg, przebudowano rynek, założono wodociągi i kanalizację. Powstała Spółdzielnia Remontowo-Budowlana „Budomont”, Rejon Energetyczny, Spółdzielnia Mieszkaniowa, a wraz z nią nowe osiedla mieszkaniowe. W 1967 roku powołano do życia Powiatowy Dom Kultury, którego dyrektorem został Antoni Drozd. W październiku 1969 roku uroczystie oddano do użytku nowy budynek Szkoły Podstawowej nr 2. W styczniu 1970 roku powstał Oddział PKS. Dworzec PKS mieścił się wówczas na Rynku skąd na początku lat siedemdziesiątych został przeniesiony na plac przy ulicy Świerczewskiego. W związku ze zwiększonymi zadaniami staszowskiego oddziału oraz z rozbudową taboru, oddano w 1980 roku nowy dworzec autobusowy mieszczący się przy ulicy Krakowskiej. W październiku 1970 roku oddano do użytku nowoczesną przychodnię rejonową mieszczącą się przy ul. Wschodniej. Wiosną 1971 roku przy ulicy Krakowskiej oddano do użytku nowy budynek poczty i wybudowano nowe kino w miejscu dawnego gmachu pocerkiewnego. W styczniu 1972 roku otwarto Zakład Przemysłu Odzieżowego „Vistula”. W 1975 roku w dzielnicy Golejów otwarto nowoczesny szpital, w którym zatrudnienie znalazło blisko 50 lekarzy i ponad 300 osób średniego personelu.

W wyniku reformy administracyjnej kraju w 1975 roku Staszów przestał być miastem powiatowym i wszedł w skład nowo utworzonego województwa tarnobrzesckiego, w którym jako miasto- gmina zajmował czwarte miejsce pod względem zaludnienia. W październiku 1976 roku Staszów przekroczył 11 tysięcy mieszkańców. W 1977 roku Naczelnikiem Miasta i Gminy został Władysław Szeliga. W tym też roku swoją działalność rozpoczął Chór Nauczycielski prowadzony przez Michała Żala. W 1978 roku powstał w Staszowie Rejon Dróg Publicznych.

W maju 1981 roku powstało Staszowskie Towarzystwo Kulturalne, założone m.in. przez Macieja Zarębskiego, Adama Bienia, Antoniego Drozda, Michała Skorupskiego i Eugeniusza Ciepiałę[49]. W sierpniu 1982 roku z inicjatywy księdza Henryka Kozakiewicza rozpoczęto budowę kościoła pw. Ducha Św[50]. W kwietniu 1984 roku odnowiono ratusz, a na osiedlu „Wschód” oddano do użytku pierwszy wielorodzinny budynek spółdzielczy. Staszów w tym okresie liczył już 14,6 tysiąca mieszkańców. 1 września 1986 roku oddano do użytku nowy budynek Szkoły Podstawowej nr 1 mieszczący się przy ulicy Wysokiej. Szkoła otrzymała sztandar i patrona. Został nim Tadeusz Kościuszko. W październiku tego roku Naczelnikiem Miasta i Gminy Staszów został Henryk Albera. W maju 1987 roku odbyły się w Staszowie pierwsze Ogólnopolskie Esperanckie Dni Staszowa. Inicjatorem tego przedsięwzięcia był działający przy Staszowskim Ośrodku Kultury Klub Esperanto, prowadzony przez Andrzeja Sochackiego. W 1989 roku w staszowskiej „jedynce” odbyły się uroczystości poświęcone obchodom 50-lecia tajnego nauczania na Sandomierszczyźnie[51]. Również w tym roku przystąpiono do budowy na osiedlu „Wschód” nowego kościoła pod wezwaniem św. Barbary.

dr Dariusz Kubalski

Archiwalne ilustracje ze zbiorów W. Migonia

[49] A. Drozd, Staszowskie Towarzystwo Kulturalne kontynuatorem ambitnej działalności Klubu Miłośników Ziemi Staszowskiej, w: Almanach staszowski 1982, Staszów 1982, s. 209-211

[50] A. Bazak, Kościół pod wezwaniem Ducha Świętego w Staszowie..., s. 41-42

[51] A. Kowalczevska, Ocalić od zapomnienia, Staszów 2000, s. 14-15